

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA SIVISTYS- JA KULTTUURIPALVELUIDEN TOIMINNASSA

Sivistys- ja kulttuuripalveluiden lääkehoidon suunnitelma koskee varhaiskasvatusta, perusopetusta, lukio-opetusta ja nuorisopalveluiden järjestämää toimintaa.

Suunnitelman perustana ja lähteinä on ollut Sosiaali- ja terveysministeriön 2007 julkaisema opas Turvallinen lääkehoito (valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta Sosiaali- ja terveydenhuollossa): <http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/julkaisu/1083030>

Päivähoidon turvallisuussuunnittelu (Stakes/ STM):
<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/julkaisu/1392594>

Sosiaali- ja terveysministeriön kuntainfo 5/2012:
<http://www.stm.fi/tiedotteet/verkkouutinen/-/view/1828745>

Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen ohje työyksiköiden lääkehoitosuunnitelmaa varten.

PALVELUKUVAUKSET

Varhaiskasvatuspalvelut tarjoaa lapsen ja perheen tarvitsemat varhaiskasvatuspalvelut perheen tilanteen ja tarpeen mukaisesti; kokopäivähoitoa, osapäivähoitoa, perhepäivähoitoa, vuoroa, avointa varhaiskasvatusta ja esiopetusta.

Opetuspalvelut tarjoaa perus- ja lukio-opetusta.

Nuorisopalvelut tarjoaa lapsille ja nuorille erilaisia palveluita. Tämä ohjeistus koskee nuorisopalveluiden järjestämiä ja koordinoimia toimintoja: perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta, leiri-, kurssi- ja retkitoiminta. Ohjeistuksessa käytetään jatkossa näistä palveluista termiä nuorisopalveluiden toiminta. Ohjeistus koskee ja sitoo toimijoita, jotka ovat tehneet Oulun kaupungin kanssa yhteistyösopimuksen perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan järjestämisestä.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

1. LÄÄKKEEN ANTAMINEN

Lapsen lääkehoidosta vastaa lasta hoitava lääkäri ja lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona. Oulun Sivistys- ja kulttuuripalveluilla on voimassaoleva toimintaohje lääkkeen antamiseen toiminta aikoina.

”Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman Turvallinen lääkehoito (v.2005) mukaisesti lääkehoito perustuu potilaan, hänen omaisensa sekä lääkehoitoa toteuttavan työntekijän ja toimintayksikön johdon väliseen sopimukseen.

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilökunta voi osallistua luonnollista tietä annettavien tai ihon alle pistettävän hoidon toteuttamiseen yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisen harkinnan, riittävän lisäkoulutuksen sekä osaamisen varmistamisen jälkeen.”

Huoltajien ilmoittaman lääkehoitotiedon perusteella laaditaan huoltajan kanssa yhteistyössä yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma. Suunnitelma laaditaan ennen koulun tai varsinaisen toiminnan alkamista (varhaiskasvatus ja iltapäivätoiminta) tai heti tarpeen ilmettyä.

1.1. Varhaiskasvatuksessa / perus- ja lukio-opetuksessa/ nuorisopalveluiden järjestämässä toiminnassa annettavat lääkkeet

Toiminnassa voidaan annostella / antaa lääkärin määräämät lääkkeet, jotka on määrätty jatkuvaan käyttöön ja joiden annostelu-aika on lapsen /oppilaan toiminnassa olo aikana. Lääkkeet tulee toimittaa annosteluohjeineen alkuperäispakkauksessa, jolloin henkilökunta annostelee lääkkeen.

[Liite 1. Toimintaohje lasten ja oppilaiden lääkehoitoon](#)

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

2. LAPSEN LÄÄKEHOIDON VASTUUT, VELVOLLISUUDET JA TYÖNJAKO

Vastuu lääkehoitosuunnitelman laatimisen, toteuttamisen ja seurannan organisoinnista on kunnan terveydenhuollon johdolla.

Lääkäripoolin palvelupäällikkö

- Vastaa kaupungin yksiköiden lääketieteellisestä toiminnasta.
- Hyväksyy sivistys- ja kulttuuripalveluiden lääkehoitosuunnitelman.
- Ottaa vuosittain vastaan koosteen yksiköiden lapsikohtaisista lääkehoitosuunnitelmista ja henkilöstön lääkkeenantoluvista.
- Vastaa siitä, että lääkehoidon toteuttajalla on riittävä toteuttamisen edellyttämä perehdytys ja koulutus ja että koulutus vastaa kyseisen lääkehoidon osaamisvaatimuksia.

Toimialojen palvelujohtajat

(varhaiskasvatuksen palvelujohtaja, perusopetus- ja nuorisajohtaja sekä lukiojohtaja)

- Vastaavat siitä, että varhaiskasvatuksella, perus- ja lukio-opetuksella ja nuorisopalveluilla on Oulun kaupungin mukainen lääkehoitosuunnitelma.
- Ottavat vastaan ja käsittelevät oman toimialueen yksiköiden lääkehoidon virheilmoitukset.

Yksiköstä vastaava henkilö

(päiväkodinjohtaja, rehtori, johtava nuorisotyöntekijä)

- Huolehtii siitä, että ennen varhaiskasvatuksen / opetuksen / toiminnan alkua lapselle on tehty yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma. Samoin henkilökunta on saanut tarpeenmukaisen perehdytyksen ja mahdollisen lisäkoulutuksen ko. lapsen lääkehoitoon.
- Huolehtii työvuorosuunnittelussa, että yksikössä on riittävä määrä lääkehoidon osaamisen hallitsevaa henkilöstöä lapsen toiminta-aikana sekä henkilökunnan sairaus- ja vuosilomien aikana.
- Vastaa lapsikohtaisista lääkehoitosuunnitelmien laadinnasta ja allekirjoittaa ne.
- Allekirjoittaa ja hyväksyy oman yksikkönsä lasten / oppilaiden yksilölliset lääkehoitoluvat ja toimittaa vuosittain koosteen näistä lääkäripoolin palvelupäällikölle, hallinnolliselle ylilääkärille.
- Vastaa siitä, että omassa yksikössä olevien kroonisesti sairaiden, jatkuvaa lääkitystä vaativien, kohtausluonteisesti lääkkeitä tarvitsevien lasten ja muiden erityistä hoitoa tarvitsevien lasten turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot on huomioitu yksikön omassa turvallisuussuunnitelmassa.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

- Vastaa omassa yksikössä asiakirjojen säilyttämisestä Tietosuojakäsikirja ja asiakastietojen käsittely- ohjeen sekä Arkistointiohjeen mukaisesti.
- Vastaa salassa pidettävien asiakirjojen/tietojen säilyttämisestä annettujen säännösten mukaisesti.
- Käsittelee lääkevirheilmoituksen pohjalta virheellisesti annetun lääkkeen antamistilanteen yhdessä henkilökuntansa kanssa ja toimittaa ilmoituksen oman toimialueen palvelujohtajalle.
- Varmistaa oman yksikkönsä lääkehoitoon koulutettujen hoitajien osaamisen viiden vuoden välein annettavalla koulutuksella ja tentillä.
- Vastaa lääkehoidonsuunnitelman ”jalkauttamisesta” omassa yksikössä.

Lääkehoitosuunnitelmaopastaja

(yksikön/alueen lääkehoitosuunnitelman vastaava)

- Yksiköstä valitaan 1-2- lääkehoitosuunnitelmaopastajaa (nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö) /vastaava henkilöä. Nuorisopalveluissa valitaan 1-2 lääkehoidosta vastaavaa henkilöä / alue.
- Osallistuu yhdessä yksikön vastaavan henkilön kanssa lääkehoitosuunnitelman toteuttamiseen omassa yksikössä.
- Perehdyttää oman yksikön henkilökuntaa toteuttamaan lääkehoitosuunnitelmaa.
- Huolehtii siitä, että yksikössä on lukittavia kaappeja lasten lääkkeiden säilyttämiseen.
- Osallistuu viiden vuoden välein osaamista ylläpitävään koulutukseen ja siihen liittyvään tenttiin.
- Huolehtii yhdessä yksikön vastaavan henkilön kanssa yksikön henkilökunnan osallistumisesta lääkkeenannon koulutuksiin ja pitää niistä kirjaa.

Koulun kouluterveydenhoitaja

- Kouluterveydenhoitajan perustyötä on terveystarkastusten tekeminen ja oppilashuoltotyöhön osallistuminen.
- Oppilaille tehdään terveydenhuollon laaja terveystarkastus 1., 5. ja 8. luokalla.
- Oppilaan yksilöllisestä lääkehoitosuunnitelmasta annetaan kopio kouluterveydenhoitajalle.
- Kouluterveydenhoitaja voi tarvittaessa olla mukana laatimassa yksilöllistä lääkehoitosuunnitelmaa oppilaalle.
- Terveydenhoitaja voi perehdyttää koulun henkilökuntaa lääkehoidossa.

Opettaja

- Luokanopettaja / luokanvalvoja/ ryhmänohjaaja
- osallistuu oman luokan / ryhmän oppilaan henkilökohtaisen lääkehoidonsuunnitelman tekoon ja tarvittaessa annettavaan lääkehoidon perehdytykseen.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

Lapsen lääkehoidon toteuttajat ja toteuttamisen varahenkilöt

Nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö on koulutuksensa perusteella ensisijainen lääkehoidon toteuttaja.

Varhaiskasvatuksen /koulun / nuorisopalveluiden työntekijä, joka ei ole saanut terveysalan koulutusta, voi toteuttaa lapsen lääkehoitoa, kun on saanut terveydenhuollon ammattihenkilön / huoltajien antaman perehdytyksen ja tarvittaessa lisäkoulutusta ja hänellä on **voimassa oleva lääkehoitolupa**.

- Vastaa lääkehoitoa toteuttaessaan omasta toiminnastaan lääkemääräykseen perustuen sekä ammatillisen koulutuksensa, vastuualueensa lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.
- Laatii yhdessä huoltajien ja tarvittaessa terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa lapsen lääkehoitosuunnitelman.
- Saatuaan perehdytyksen ja lääkehoitoluvan huolehtii lapsen lääkkeen antamisen.
- Arvioi omalta osaltaan lapsen lääkehoidon vaikuttavuutta ja kertoo havainnoistaan huoltajille
- Vastaa lapsen lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta säilyttämisestä.
- Huolehtii, että **koko yksikön henkilökunta** on tietoinen, jos jollakin lapsella on erityislääkitys.
- Jos lapsen lääkkeenannossa on tapahtunut virhe, ilmoittaa hän asiasta huoltajille ja tekee kirjallisen lääkevirheilmoituksen.
- Työntekijä on velvollinen ilmoittamaan, ellei hän arvioi hallitsevansa hänelle annettua työtehtävää. Työnantaja on velvollinen tarvittaessa järjestämään lisäperehdytystä.

Lapsen huoltajat

- Vastaa siitä, että lapsen/oppilaan lääkehoidon tarve ja lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto on käytettävissä toimintayksikössä
- Laativat yhdessä lapsen yksikön henkilökunnan kanssa lapsen lääkehoitosuunnitelman.
- Ovat tietoisia siitä, kuka/ ketkä toteuttavat toiminnassa lapsen lääkehoitoa.
- Vastaavat ryhmän henkilökunnan riittävästä perehdyttämisestä lapsen lääkkeenantoon.
- Kutsuvat tarvittaessa alan asiantuntijan perehdyttämään henkilökuntaa
- Huolehtivat lapsen siirtyessä toiseen päivähoitopaikkaan / kouluun / toimintaryhmään ko. henkilökunnan perehdyttämisestä.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

Oppilaan omanhoidon tukeminen

Oppilaan kykyä itsenäisesti huolehtia lääkehoitosuunnitelman edellyttämistä toimenpiteistä tulee kasvatuksellisin ja yhteistyön keinoin tukea. Tähän liittyvistä tavoitteista ja toimista voidaan sopia lääkehoitosuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Lääkehoidon toteuttamisesta tulisi tehdä luonteva osa lapsen arkea. Näin lääkehoitosuunnitelman toteuttamisessa korostuu turvallisuuden ja koko yhteisön välittävän asenteen ohella itsenäisyyteen kasvaminen ja itsestä huolehtiminen.

3. LAPSEN YKSILÖLLINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

Lapsen lääkehoitosuunnitelma tehdään ennen päivähoiton / koulun / toiminnan aloittamista tai heti kun tarve on ilmennyt yhteistyössä lapsen huoltajien ja yksikön henkilökunnan kanssa. Tarvittaessa kutsutaan mukaan terveydenhuollon asiantuntija.

Suunnitelma päivitetään riittävän usein, vähintään lukuvuosittain ja aina kun lääkehoidossa tapahtuu muutoksia.

Lapsen / oppilaan lääkehoitosuunnitelma huomioidaan yksikön omassa turvallisuussuunnitelmassa.

Varhaiskasvatuksessa olevan lapsen suunnitelma liitetään lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatus-/ esiopetus suunnitelmaan.

Oppilaalle, joka osallistuu iltapäivätoimintaan, tulisi tehdä koulun kanssa yhteinen lääkehoitosuunnitelma. Suunnitelmasta otetaan kopio kaikille osapuolille. Tällä varmistetaan katkeamaton hoitoketju lapsen päivän aikana.

[Liite 2a. Lapsen / oppilaan yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma](#)

[Liite2b. Lapsen /oppilaan yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma /lyhytaikainen lääkehoitolupa](#)

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

4. KIRJALLINEN LUPA LÄÄKKEEN ANTAMISEEN

Huoltajien tai muiden asiantuntijoiden antaman perehdytyksen jälkeen päiväkodinjohtaja / rehtori / johtava nuorisotyöntekijä allekirjoittaa ja hyväksyy työntekijälle luvan lapsen lääkehoitoon. Yksikön vastaava toimittaa vuosittain koosteen lasten / oppilaiden lääkehoitoluvista hallinnolliselle ylilääkärille.

Alkuperäiset lasten lääkehoitoluvat jäävät yksikköön ja ne säilytetään yksikössä arkistointiohjeiden mukaisesti.

Liite 3. Lapsen yksilöllinen lääkehoitolupa

5. LAPSEN / OPPILAAN LÄÄKKEIDEN SÄILYTYS

Lääkkeitä säilytetään toimintayksiköissä lukittavassa kaapissa, lääkkeen säilytysohjeen mukaisesti, poissa lasten / oppilaiden ulottuvilta. Lasten / oppilaiden tarvitsemat lääkkeet suositellaan säilytettäväksi erillään henkilökunnan käyttöön tarkoitettusta ensiapukaapista.

Jääkaapissa säilytettävät lääkkeet säilytetään suljetussa rasiassa. Jokaisessa lääkepakkauksessa tulee olla lapsen / oppilaan nimi.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

6. LÄÄKEHOIDON OSAAMINEN, OSAAMISEN VARMISTAMINEN JA YLLÄPITÄMINEN (Hyvinvointipalveluiden lhs kohta 2.1.)

<p>Nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö</p> <p>lähihoitaja perushoitaja lastenhoitaja lääkintävahtimestari kuntohoitaja mielenterveys- ja mielisairaanhoitaja</p>	<p>Potilaan nimellä merkityn lääkannoksen anto potilaalle (pois lukien PKV-lääkkeet)</p>	<p>Lääkkeiden jakaminen potilaskohtaisiksi annoksiksi.</p> <p>Lääkkeiden tilaaminen</p> <p>Injektoiden antaminen ihon alle ja lihakseen</p> <p>Lääkkeiden antaminen nenämahaletkuun tai PEG – letkun kautta</p> <p>Lääkkeettömän, perusliuosta sisältävän jatkoinfuusiopullon tai nestepussin vaihtaminen</p> <p>PKV- lääkeshoidon toteuttaminen luonnollista tietä, sc, im</p> <p>Varsinaisten huumausaineiden käsittely ja antaminen luonnollista tietä, sc, im</p>	<p>Lupa: Palvelu- tai toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri vahvistaa luvat ESS-järjestelmään palveluyksikön esimiehen esityksestä</p> <p>Näyttö: Kokenut, tarvittaessa iv-luvan omaava laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (nimetty näytön vastaanottaja)</p> <p>Nimikesuojatun terveydenhuollon ammattihenkilön tulee antaa käytännön näytöt niiltä lääkeshoidon osa-alueilta, joihin hän osallistuu. Lääkeshoidon lupa kattaa vain nämä.</p>
<p>Lääkeshoitoon kouluttamaton henkilöstö esim.</p> <p>sosiaaliohjaaja sosionomi fysioterapeutti laboratorionhoitaja vajaamielishoitaja kehitysvammahoitaja kodinhoitaja kotiavustaja koulunkäynninohjaaja opettaja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja lastentarhanopettaja yhteisöpedagogi nuoriso-ohjaaja</p>		<p>Valmiiksi jaettujen lääkkeiden antaminen luonnollista tietä</p> <p>Lääkkeiden jakaminen dosettiin potilaan kotona</p> <p>Injektion antaminen ihon alle <i>esim.</i> insuliini (diabets) Epipen (allergia, anafylaktinen shokki) peräruiske (epilepsia) suun limakalvoille annettava lääke (epilepsia)</p>	<p>Sopimukseen perustuva, potilas-, lääke- ja tilannekohtainen</p> <p>Lupa: Palvelu- tai toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri vahvistaa luvat ESS-järjestelmään palveluyksikön esimiehen esityksestä</p> <p>Näyttö: Kokenut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (nimetty näytön vastaanottaja)</p>

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

Näyttö

- Lapsen yksilöllisen lääkehoidon osaaminen (esim. monipistosoito) tulee tarvittaessa varmistaa näytöllä.
- Myös nimikesuojatun terveydenhuollon ammattihenkilön (lähihoitajan) tulee tarvittaessa antaa käytännön näytöt niiltä lääkehoidon osa-alueilta, joihin osallistuu. Lääkehoidon lupa kattaa vain nämä
- Näytön osaamisestaan voi antaa sille terveydenhuollon ammattihenkilölle, joka perehdyttää työntekijää lapsen yksilölliseen lääkehoitoon/ toimenpiteisiin.
- Annettu näyttö kirjataan lapsen yksilölliseen lääkehoitolupaan (liite 3 Lapsen yksilöllinen lääkehoitolupa)

8. LÄÄKEHOIDON VIRHETILANTEIDEN KIRJAAMINEN JA ARVIOINTI

Kun lapsen / oppilaan lääkkeen annossa on tapahtunut virhe joka vaikuttaa lapsen terveyteen, esim. lapsi on saanut lääkettä liian vähän / liian paljon tai lääkkeen antaminen on unohtunut. Otetaan tarvittaessa yhteys lapsen huoltajiin ja kirjataan tapahtuma lääkevirhe -lomakkeelle. Lomake toimitetaan omalle esimiehelle.

Jokainen lääkehoidon virhetilanne käydään yksikössä läpi sovitulla tavalla.

Liite 4. Lääkevirheen/ poikkeaman ilmoitus**9. MUITA OHJEITA**

Sosiaali- ja terveysministeriö Dnro 8/02/2001 Joditablettien varaaminen säteilytilanteen varalle.

Oulun kaupungin turvallisuustyöryhmä on antanut ohjeistuksen, että **tällä hetkellä ei ole perusteita massiivisten jodimäärien hankintaan tai vanhenevien pakkausten uusintaan**. Turvallisuustyöryhmä seuraa tilannetta valtakunnallisesti ja alueellisesti. Mikäli tulee todellinen uhka säteilyvaaralle, esim. Pyhäjoelle valmistuisi ydinvoimala, niin siinä vaiheessa asia tutkittaisiin tilanne perusteellisesti ja tarvittaessa kaupungin toimintayksiköt ohjeistetaan uudestaan.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja nuorisopalvelut

Lääkehoidon verkkokoulutus

- Sivistys- ja kulttuuripalveluiden yksiköistä osallistutaan Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen palvelutuotannon järjestämään lääkehoidon verkkokoulutukseen, jonka tuottaa Medieco Oy <http://elearn.medieco.fi/>
- Työntekijä sopii esimiehen kanssa osallistumisesta verkkokoulutukseen ja siihen liittyvään tenttiin.
- Työnantajan tehtävä huomioida ja mahdollistaa työntekijälle osallistumisen koulutukseen ja tenttiin.
- **Tietoa lääkehoitokoulutuksesta:**
<https://uusiakkuna.oulunkaupunki.fi/Toimiala/Hyvinvointipalvelut/taydennyskoulutus/koulutuskalenteri/Sivut/Default.aspx>